

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. Daniel Van Hengel Predikant Der
ghenoemde-Ghereformeerde tot Vytrecht, Opgheweghen
In Syn Eyghen VVeeg-Schale Ende Bevonden Te Licht Te
Syn**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1677

III. Artykel. Van de Transubstantiatie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71577)

XIII. Wat seght ghy nu op die woorden van Paulus: Die eet OFTE drinckt: moeten se divisive verstaen worden/ of niet? seght ghy dat neen: hoe moet men dan spreken om divisive te spreken? seght ghy dat sae? volghet hier niet uyt dat men of d'ene/ of de andere specie mach ontfanghen? ende soo Paulus het Abontmael aen die van Corinthien overleberde/ ghelijck hy t'van Christo ontfanghen hadde/ heeft hy met die voorszepde woorden niet ghetoont dat het Christus by hadde ghelaten of d'ene/ of de andere specie t'ontfanghen? verholgens dat al uw' seggen van negatieve, ende affirmative propositien hier niet en gelt?

III. ARTYKEL.

Van de Transsubstantiatie.

I. VRAGE. **V**Vaerom en bestaet dese mijne consequentie niet in de Bedenkinghen Pag. 35. De schyftuere gheeft d'ickwils den naem aen eenighe sake van t'ghene dat se te hozen was/ alhoewel dat se in eene ander verandert is: Ergo t'en volghet niet dat daerom in t'H. Sacrament broot in substantie is om dat het Paulus broot noemt? ende als gy daer op seght in de 1. Antw. pag. 35. dat het in t'Abontmael soo niet verstaen en moet worden/ gelijck in die andere plaetsen/ is dat niet petitio principii?

II. Waerom en bestaet dese mijne consequentie niet: De schyftuere verstaet menichmael dooz dat woerdeken broot/ spijzen in het ghemeen/ ende geen broot in substantie. Ergo t'en volghet niet dat Paulus dooz het woerdeken broode, verstaet broot in substantie? waerom en volghet dit niet? om dat den noot ofte d'omstandigheden/ ghelijck ghy in de 1. Antw. pag. 36 seght/ niet en beteysschen in t'Abontmael dat men de eerste ende eyghen beteekeninghe der woorden/ onepghentlijck ende figuerlijck neme: waerom neemt ghylieden van het

het woorddeken lichaem oneggentlijk ende figuer-
lijk: sout ghy my wel konnen bewijfen dat hier
meerderen noot is om dit woorddeken lichaem soo
te berstaen / als het woorddeken broot? blijft ghy
dooz mijne boozsepde consequentie niet ober-
tugght / indien ghy dit niet bewijfen en kont?

III. Als den H. Lucas dese woorden Christi: Ick en
sal niet meer drinken van dese vrucht des wijnstocks, stelt
achter het nemen van den eersten beker / ende
Matthæus noch Marcus van desen eersten beker niet
en vermaenen / moeten Matthæus en Marcus niet
berklaert worden dooz den H. Lucas, aenghesien
dat Lucas vershepden andere omstandigheden
van het Abontmael heeft / die hy Matthæus en Mar-
cus niet te binden en sijn / soo als ick toone in de
Bedenckingen pag. 38.

IV. Heeft Christus niet gheseyt van het Paesch-
lam: Ick en sal daer niet meer van eten? seght Lucas
niet dat hy daetelyck daer op / den eersten dzinck-
beker nam / gelijk oock utwe oberfetter's beken-
nen Num. 18. en sepde: Ick en sal niet drinken van de-
se vrucht des wijnstocks etc? spzack hy dan niet van
dien eersten beker ghelyck hy immediatelijck te
boren gesproken hadde van t' Paeschlam? moeten
dan Matthæus en Marcus niet berklaert worden
dooz Lucas? Hier en kont ghy u niet refereren op
utwe boozgaende antwoorde, want gy en hebt'er
niet op geantwoort.

V. Waer hebt ghy oyt ghelesen ofte ghehoort /
soo als ghy in de 2. Antw. seght pag. 34 dat die
van t' Pausdom boozgeben dat het lichaem Christi
in t' H. Sacrament is sonder vleesch / bloet / been /
hoofst / horst / armen etc? sout ghy ons wel eenen
Roomschen Theologant konnen aentwijfen die dit
soo segghe?

VI. By wie bande Roomsche schrybers hebt gy
oyt gelesen dat het lichaem Christi de wesentlijcke
deelen ende eygenschapen van broot heeft?

VII. Als Godt den staf van Aaron verandert
hadde in een serpent / kost hy eben wel dien staf /

nu verandert sijnde / door mirakel aen de menschen niet vertoonen in sijne eppen gedaente? soo neen? quid obstat? soo ja? ghenomen hy hadde dit ghedaen / soude hy sijn selven beschuldicht hebben van leughen ofte bedrogh in de natuere?

VIII. Seght ghy niet in utwen Afkeer pag. 36 dat het Sacrament vernieticht sou worden indien der transsubstantiatie gheschiedde / om dat'er gheen sichte er teeken sou sijn van de ghenade? heb ick u ghy niet ghebraeght in den Advocaet pag. 50, waer in dat de accidenten van broot geene sichtebaere teekenen en konnen sijn soo wel als het broot? Hier en hout gy u wederom niet refereren tot utwe voorgaende antwoorde: Want ghy en hebt'er anders niet op gesept in de 1. Antw. pag. 39, als: Christus heeft tot teeken in't avontmael inghestelt ende genomen broot ende wijn, maer niet accidenten van broot ende wijn: of ick nu oock soo sepde: Christus heeft tot teekenen ingestelt ende ghenomen accidenten van broot ende wijn/ende geen broot ende wijn? wat sout ghy van soo eene antwoorde seggen? Verhalven / siet ghy niet dat dit niet en volghet: Christus heeft broot ende wijn in sijne handen ghenomen / Ergo hy heeft broot ende wijn tot teekenen ingestelt: waren dan broot ende wijn alreede teekenen eer hy noch ghedancht / ghezeget/gebrosen hadde / dat is/ eer het Sacrament noch ingestelt was?

IX. Als ghy sepde dat het Sacrament vernieticht sou worden indien der transsubstantiatie gheschiedde / supponeerde niet dat'er nae de consecratie noch broot blijft? ende ick supponeerde dat'er maer accidenten van broot blijben: Ex supposito dan / braegh ick noch eens / waerom dat de accidenten soo wel geene sichtbare teekenen en souden sijn als het broot? Seght ghy dat utwe suppositie waer is / de mijne valsche braeght eens van alle dese maer eenigh verstant hebben of dit niet in de questie en is / vervolgens petitio principii?

X. Ghy hadt in de 1. Antw. gesept pag. 38 T'gene in de Misse van den Priester ghebroken worde, dat is het

ghene dat'er gheoffert wort. Ick hebbe in mijne Bedenckingen die propositie gheloochent. Hoe probeerde se nu? Zoo daer yet anders / seght gy in de 2. Antw. pag. 35, gheoffert wort / soo wort dat gene dat ghebozen wort / te vergeefs ghebozen: Hoe volght dat? waerom en kan het niet ghebozen worden om alleen te representeren het ghebozen lichaem Christi aen t'krups? Het argument oock dat gy treckt uyt Bellarminus en deught niet: siet sijn eygen woorzen die hier volgen in den IV. Artikel in de derde vraghe ende ghy sult klaer bebinden dat uw' argument niet en deught: Doch / soo ghy even wel meynt dat jae / bewijst het niet te wederleggen de woorzen van Bellarminus die ghy op de aengeteckende plaetse sult binden.

XI. Hoe bewijst ghy my dat'er sulck eene contradictie is tusschen het stellen van Christi lichaem op verscheyden plaetsen / al'er soude sijn / ex hypothesi in het stellen van eene rebelycke ziele in een beest / soo als ghy affirmeert in de 2. Antw. pag. 37.

XII. Hoe bewijst ghy dat Christi lichaem / supposito dat het op verscheyden plaetsen gestelt wiert / niet en sou EEN sijn / maer divisum in se, oft in sijn selven verdeylt, ghelijck ghy affirmeert pag. 36? Gy seght wel dat het onmogelijck is dat Christi lichaem op verscheyden plaetsen ghestelt werde: Maer dit en hebt ghy noch niet gheprobeert: Want gy en hebt noch niet bewesen dat het onmogelijck is / dat EEN en t' selbe lichaem op verscheyden plaetsen CONTRARIE acten doe / ende op den selven tijt aen verscheyden ACCIDENTEN subject zy soo als ghy spreeckt in de 1. Antw. pag. 39. want van de contradictoire sal ick u bescheet gheben / als gy my eerst op de contrarie acten ende Accidenten sult boldaen hebben.

XIII. Is dit wederom niet eene byemde mantere van disputeren dat ghy van my wilt bewesen hebben / ghelijck ghy doet in de 2. Antw. pag. 36, dat het mogelijck is dat Christi lichaem op verscheyden plaetsen ghestelt werde / daer ghy eerst ghe-

affirmeert hebt dat dit onmogelijk is? ende als ick dit hebbe gheloocht/ ghelijck ick noch doe/ is dat niet te segghen/ t'en volght upt uw' argument niet dat het onmogelijk is/ ofte dat Christi lichaem in se divisum sou moeten sijn/ Ergo probeert het?

XIV. Wat heeft dat te bedieden het ghene ghy seght in de 2. Antw. pag. 37. te wesen / P. Hazart (en alle de Carholijcken) loochenen dat Christus hzoot ende wijn tot teekenen inghestelt heeft? Is dat te seggen/ sp ontkennen dat hy hzoot ende wijn tot het Sacrament heeft ghenomen? waren dan het hzoodt ende wijn teekenen als se Christus nam in sijne handen eet hy se zegende/ hzack etc.?

XV. Is dan dese consequentie goet Ibidem: De teekenen in de Sacramenten sijn soodanighe saken/ die wat anders aen het verstant / ende wat anders aen de sinen vertoonem: Ergo Christus heeft in het Abontmael tot teekenen ghestelt hzoot ende wijn?

XVI. Als ghy seght Ibidem: Wy meyuen dat het hy sijn seluen klaer is dat Christus van't hzoot seyde/ dit is mijn lichaem. is het daerom klaer om dat ghy t' soo meynt? Ghy seght wel dat in dese woorden/ dit is mijn lichaem, het woordcken DIT, als wesende een pronomen relativum, moet gherefereert worden tot t' hzoot/ als wesende het ghene daer te vozen van ghesproken was: Maer is dit soo nootsakelijck dat het anders niet en kan sijn? waerom en kan het niet gherefereert worden ad totum complexum, ghelijck in dese spreuke: Dit is mijnen bejinden Sone? Is het woordcken DIT hier gheen pronomen relativum? Als Christus oock het water hadde verandert in wijn/ ghenomen (want hy kost het wel doen) dat hy gheseyt hadde / dit is wijn. soude dat woordcken DIT moeten gherefereert sijn gheweest tot het water, daer Christus te vozen van hadde gesproken/ seggende: vervult de kruyken met water?

XVII. Sout gy my wel in de heele Schyffnere een

een plaetse alleen konnen aentwijfen / daer ghesepdt wordt dat Christus een teeken, ofte figure van sijn lichaem ghegeven heeft?

XVIII. Sout ghy upt de Schriftuere wel konnen bewijfen dat Christus segghende *Ioan. 6. mijnne woorden sijn gheest ende leven*, daer dooz verstaet een puer gheestelijck eten, ghelijck ghy seght in ulwen Afkeer pag. 37?

IV. ARTYKEL.

Van de Misse.

I. VRAGE. **V**An wat exceptien spreekt ghy in de 2. Antw. pag. 38. als ghy seght: P. Hazart op de plaetsen *Heb. 7. 27. ende 9. 25. 26. 27. 28.* excipieerde dat die plaetsen syken van die bloedighe offerhande die Christus heeft opgeoffert aen t'krupp? wat verstaet ghy hier dooz excipieren? verstaet ghy daer dooz dat ick dese ulwe consequentie in den Afkeer pag. 38. De Schriftuere seght dat Christus sijn selven maer eens heeft gheoffert, te weten aen t'krupp. Ergo hy en wordt niet daghelijcx in de Misse geoffert, geloochent hebbe? is dit by u excipieren? ofte is dit affirmeren dat'er vele onbloedige offerhanden sijn? Hoe verpyscht ghy dan van my bewijs? van t'gene dat ghy self moet bewijfen? want ick segghe dat ulwe consequentie niet en deught dat is/ dat ghy upt de plaetsen Pauli niet wel en besupt dat Christus niet daghelijcx in de Misse gheoffert en wort: Dese slot-reden loochene ick/ maecht se dan goet.

II. **E**r ghy Bellarminus in de 2. Antw. pag. 39. soodeerd spreken: Alle dingen die inde Schriftuere offerhanden ghenoeemt worden moeten noodtsakelijck ghe-destructeert worden, moest ghy niet te bozen ghelesen hebben het gene hy boozder seght *lib. 1. de missa Cap. 25. §. Ad aliud argumentum?* hoorz wat hy daer seght: Het sacrificie der Misse, seght hy/ is een waerachtigh sacrificie